

N:o 3.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående husbondes eller arbetsgifvares ansvarighet för tjenares eller arbetares personliga utskylder; gifven Stockholms slott den 30 november 1893.

Under åberopande af bifogade utdrag af protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till

Förordning

angående husbondes eller arbetsgifvares ansvarighet för tjenares eller arbetares personliga utskylder.

Husbonde eller arbetsgifvare vare ansvarig för betalning af de vid mantalsskrifningstiden hos honom, enligt behörig uppgift, sysselsätta tjenares eller arbetares mantalspenningar och öfriga personliga utskylder, mot rättighet för husbonden eller arbetsgifvaren att å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst innehålla ett mot sagda utskylder svarande belopp.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

F. v. Essen.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 novem-
ber 1893.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve **LEWENHAUPT**,
Statsråden: friherre **VON ESSEN**,
                  ÖSTERGREN,
                  GROLL,
                  WIKBLAD,
                  GILLJAM,
                  friherre **RAPPE**,
                  CHRISTERSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet friherre von Essen
anförde i underdånighet:

»I fråga om husbondes eller arbetsgifvares skyldighet att ansvara
för underhafvandes utskylder stadgades i § 89 af bevillningsförord-
ningen den 17 maj 1861 följande:

1:o. Handlande, fabriks- eller annan näringsidkare ansvarar för
utskylder, som blifvit påförda de vid mantalsskrifningstiden hos honom
sysselsatta handels- eller fabriksbetjenter samt gesäller och andra ar-
betare jemte deras hustrur och barn, så vida dessa utskylder icke å

behörig tid varda erlagda. Dock omfattar denna ansvarighet icke den bevillning, som för fast egendom eller inkomst af kapital eller utöfvad särskild rörelse eller befattning bör af sådan skattskyldig utgöras. För hvad ofvanbemälda näringsidkare måst utbetala, i följd af dem sålunda åliggande ansvarighet för hos dem anställda personers utskylder, äro de berättigade att, genom afdrag å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst, sig godtgöra.

2:o. Husbonde häftar för de å hans debetsedel upptagna tjenstehjons utskylder; varande husbonde jemväl, vid bristande tillgång hos den skattskyldige, ansvarig för sina landtbönders och torpare, äfvensom för de å hans egor bosatta arbetares utskylder; dock är han icke underkastad sådan ansvarighet för sistnämnda personer, derest med utdrag af det vid sockenstämma förda protokoll eller annat dervid meddeladt intyg styrkes, att de äro fattige och oförmögne att genom arbete förvärfva nödigt uppehälle för sig och de sina.

3:o. Flyttar, efter mantalsskrifningen, handelsbetjent, tjenstehjon, landtbonde, torpare eller annan arbetare, vare husbonde eller arbetsgifvare, sådant oaktadt, skyldig gälda den flyttade personens kronoutskylder; dock med rättighet att därför bereda sig ersättning genom afdrag å innestående lön och arbetsförtjenst; börande, i sådant fall, bevis den flyttande meddelas, att hans kronoutskylder för det löpande året blifvit innehållna; och skall det jemväl åligga husbonde eller arbetsgifvare, hos hvilken samma skattskyldige sedermera anställles eller erhåller arbete, att, under ofvanberörda vilkor, ansvara ej allenast för hans nämnda utskylder, så framt ej bevis om redan skedd innehållning företes, utan ock dessutom för de utskylder, som i följd af hans senare anställning må böra särskildt utgöras.

Vid 1862—63 årens riksdag föreslog bevillningsutskottet, att den husbönder och arbetsgifvare ålagda ansvarighet för tjenares och arbetares utskylder borde inskränkas till dessas personela afgifter samt ansvarighet ega rum endast i det fall, då tjenstehjon eller arbetare icke vore skyldiga att erlægga bevillning efter 2:dra art. Detta förslag bifölls af Riksdagen, och stadgades i öfverensstämmelse dermed i § 88 af bevillningsförordningen den 8 januari 1864:

Husbonde eller arbetsgifvare ansvarar för de vid mantalsskrifningen såsom hos honom sysselsatta uppgifne tjenstehjons eller arbetares personela utskylder, så vida sådane tjenstehjon eller arbetare icke efter 2:dra artikeln skola erlægga bevillning. För hvad husbonde eller arbetsgifvare i följd af honom sålunda åliggande ansvarighet måste

utbetala är han berättigad att genom afdrag å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst sig godtgöra.

Vid 1869 års riksdag väcktes en motion, deri med anledning af anförda siffror, som utvisade, att en betydlig del af de skattskyldige icke betalt sina utskylder, föreslogs, att husbonde eller arbetsgifvare, åtminstone i städerna, ålades ansvar för de hos honom sysselsatta tjenstehjons eller arbetares ej blott personela, utan äfven öfriga utskylder, med rättighet att godtgöra sig genom afdrag å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst. Bevillningsutskottet, till hvars behandling motionen remitterades, förklarade sig villigt erkänna det trängande behovet af bättre skydd för statens och kommunernas rätt, af ett säkrare uppbördssätt och af en kraftigare kontroll öfver de medborgerliga pligternas uppfyllande; och då ansvaret för de personela utskyldernas utgörande redan ålåde husbonden eller arbetsgifvaren i alla de fall, då ensamt sådana utskylder vore påförda, så ansåg sig utskottet såsom en riktig medelväg mellan det dåvarande stadgandet och det i motionen framställda yrkande böra föreslå, att husbonde eller arbetsgifvare alltid skulle ansvara för de personela utskylderna af deras tjenstehjon eller arbetare, vare sig att dessa vore eller icke vore till inkomstbevillning taxerade. Sedan utskottets hemställan af Riksdagen bifallits, erhöll § 88 i bevillningsförordningen genom nådiga kungörelsen den 23 juli 1869 följande förändrade lydelse:

Husbonde eller arbetsgifvare vare ansvarig för betalning af de vid mantalsskrifningstiden hos honom, enligt behörig uppgift, sysselsatta tjenstehjons eller arbetares personela utskylder, mot rättighet för husbonden eller arbetsgifvaren att å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst innehålla ett emot de personela utskylderna svarande belopp.

I senare utfärdade bevillningsförordningar förekommer ett lika lydande stadgande, intill dess detsamma, i sammanhang med personliga skyddsafgiftens eller bevillningens enligt första artikeln afskaffande, uteslöts ur den bevillningsförordning, som utfärdades den 14 september 1883.

Då denna uteslutning skedde, torde emellertid förbiseende hafva egt rum deraf, att gällande förordning angående mantalspenningarnes utgörande den 24 april 1863 förutsatte ett stadgande i dylikt syfte. § 2 i nämnda författning är nemligen af följande lydelse:

Angående handlandes, fabriks- och annan näringsidkares, äfvensom husbondes ansvarighet för mantalspenningar af de i deras tjenst eller arbete anställda personer, jemte deras hustrur och barn, samt af

landtbönder och torpare, gäller hvad derom i fråga om bevillningsutskylder är stadgadt.

Denna bestämmelse, hvars affattning, såsom anknyttande sig till § 89 i bevillningsförordningen den 17 maj 1861, var oegentlig, efter det stadgandet i sagda § undergått ofvan anförda ändringar, har emellertid ansetts innebära skyldighet för husbonde eller arbetsgifvare att ansvara för tjenstehjons eller arbetares mantalspenningar i samma utsträckning som för deras öfriga personela utskylder och tillämpas ännu så, att sagda skyldighet anses åligga husbonde eller arbetsgifvare i den omfattning, som stadgades i de senast före förordningen af den 14 september 1883 gällande bevillningsförordningar.

Men stadgandet i bevillningsförordningarne om husbondes eller arbetsgifvares ansvarighet för tjenares eller arbetares *personela* utskylder har, oaktadt stadgandet egde sin plats i bevillningsförordningen, ansetts ega tillämplighet, utom på mantalspenningarne, äfven på andra personela utskylder, och samma praxis torde fortfarande allmänligen råda. Efter den inskränkning i antalet personela afgifter, som år 1883 egde rum, förekommer, utom mantalspenningarne, såsom ovilkorligt föreskrifven endast en dylik afgift, nemligen den personliga sjukvårdsafgiften, hvarjemte likväl vederbörande kommuner kunna besluta om utgörande af en personlig folkskoleafgift, likasom personliga afgifter till presterskapet på grund af gällande lönekonventioner kunna förekomma.

Komiterade för afgifvande af förslag till ny mantalsskrifningsförordning hafva i sitt den 14 december 1889 afgifna, af mig förut i dag i underdånighet anmälda betänkande ifrågasatt, huruvida icke, vid det förhållande att personliga skyddsafgiften upphört att utgå och sålunda ur bevillningsförordningen uteslutits det i § 2 af förordningen om mantalspenningarnes utgörande åberopade stadgande angående husbönders och vissa med dem likställda personers skyldighet att ansvara för tjenares eller arbetares bevillningsutskylder, särskild föreskrift borde meddelas om husbönders eller arbetsgifvares skyldighet att betala mantalspenningar och andra personliga utskylder för sina underhafvande.

Denna komiterades framställning har kammarrätten i underdånigt utlåtande af den 17 april 1890 ansett böra vinna bifall.

Den hittills, åtminstone i allmänhet, tillämpade ordning att husbönder och arbetsgifvare erlagt sina tjenares och arbetares personliga utskylder med rättighet att innehålla utskyldernas belopp å de skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst torde hafva ländt till fördel ej mindre för staten och vederbörande kommuner, som åtnjutit större trygghet för utskyldernas utfående samt besparats besväret och kost-

naden af en mängd särskilda debetsedlars utskrifvande äfvensom af åtgärder för beloppens indrifvande och dermed förenad, på grund af den ifrågavarande befolkningens rörlighet säkerligen ofta synnerligen vidlyftig skriftvexling, än äfven för de skattskyldige sjelfva, hvilkas besvär med utskyldernas erläggande derigenom väsentligen förminskats. Med afseende härå och då omförmälda praxis torde böra beredas ett fastare stöd i lagstiftningen, än den för närvarande lærer ega, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att besluta en författning af följande lydelse:

Husbonde eller arbetsgifvare vare ansvarig för betalning af de vid mantalsskrifningstiden hos honom, enligt behörig uppgift, sysselsatta tjenares eller arbetares mantalspenningar och öfriga personliga utskylder, mot rättighet för husbonden eller arbetsgifvaren att å den skattskyldiges aflöning eller arbetsförtjenst innehålla ett mot sagda utskylder svarande belopp.

I sammanhang med annan erforderlig ansedd ändring i förordningen angående mantalspenningarnes utgörande går jag längre fram i dag att föreslå sådan förändrad lydelse af ofvan anförda § 2 i sagda förordning, att den bringas i öfverensstämmelse med den föreslagna nya författningen.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda yttrat och hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Hugo Malm.